

KUŞAK ÇATIŞMASI

Dr. Bünür Yeşilyaprak (*)

Yetişkin kuşakla genc kuşak arasındaki uyuşmazlık, her dönemde görülen, yüzyıllardır süregelen bir olgudur. Çatışma, en geniş anlamda anlaşmazlık, karşıtlık, uzlaşmazlık demektir (Yörükoğlu 1985). Çatışmalar; düşünce, duygu, çıkar, beklenti ve amaç ayrılıklarından doğar. İnsanlar arasında bu yönlerden tam uyum ve denge oldukça güçtür. Bu nedenle insan topluluğunun bulunduğu her yerde çatışma vardır. Bu çatışma, yeni değerlere açık olan gençlerle, daha tutucu ve yerleşik değerlere bağlı yetişkinler arasında neredeyse kaçınılmaz, geleneksel bir şekle dönüşmüştür.

Kuşaklar arası çatışma; konuşma biçimi, içeriği, beğeniler, giyim-kuşam gibi davranış tarzıyla ilgili durumlardan başlayıp dünya görüşü, yaşam felsefesi, siyasal tutum, ideolojik inançlar gibi değer ve tutumlarla ilgili her alanda ortaya çıkabilir (Tezcan 1981; Oskay 1981).

Nedenleri

(1) Her iki kuşağın birbirlerine önyargılarla yaklaşması, uzlaşmayı engelleyen, çatışmayı körükleyen en önemli nedenlerden biridir. Yetişkinlerin, gençler hakkında besledikleri yerleşik önyargılardan bazıları şunlardır:

....gençler sorumsuzdur, hiçbir idealleri yoktur. Herşeyi bildiklerini sanırlar, durmadan ukalalık ederler. Bencildirler, özveri duygusundan yoksundurlar. Büyüklere saygı göstermezler, onların deneyimlerinden yararlanmaya çalışmazlar..Herşeye karşı çıkarlar, dikkafalı ve inatçıdırlar...

Gençler ise tarih boyunca yaşlı kuşakları hep "tutucu, geri kafalı, uyuşuk, bencil, korkak, çıkarlarına ve rahatlarına düşkün, iki yüzlü buyurganlar" olarak damgalamışlardır.

Görüldüğü gibi gençlerle, yaşlı kuşakların yagıları farklı ama önyargılı tutumları ortaktır. Bu yargıların bir kısmı , bir dereceye kadar gerçekleri yansıtsa da sadece olumsuz nitelikleri vurguladığı, abartıldığı ve genelleştirildiği için iki kuşağın birbirine bu tutumla yaklaşması çatışmanın temel nedenlerinden biri olur.

(2) Kuşak çatışması toplumsal değişme sürecinde doğal bir olay olarak görülmekle birlikte, ülkemiz gibi hızla değişen toplumlarda daha belir-

(*) Gazi Ün. Mesleki Eğitim Fakültesi.

gindir (Tezcan 1981; Yörükoğlu 1985).

Teknolojik gelişmelerin yaşam biçimimizde yarattığı değişimler, boş zamanların artışı, kentleşme, artan toplumsal hareketlilik, makinalaşma; bilgi patlaması, kültürlerarası alış verişin hızlanması gibi gelişmelere bağlı olarak toplumsal değişme süreci içinde kuşakların farklı biçimde toplum-sallaşması, çatışmanın temel nedenlerinden biridir. Çünkü toplumsal değişmelerle birlikte inaçlarda, değerlerde, düşünce biçiminde değişmeler oluşmakta, yaşlı kuşak benimsediği değerlere sarılırken, genç kuşağın yeni değerlere açık olması ve yanaşması çatışmayı hazırlamaktadır. Bu ortamda eğer her iki taraf da kendi değer ve inançlarını mutlak doğru olarak görüyor, hoşgörülü ve esnek bir tutumu benimseyemiyorsa çatışma kaçınılmazdır.

(3) Kuşak çatışmasını incelerken ergenlik ya da gençlik döneminin özelliklerini de dikkate almak gereklidir. Çünkü sorunu kaçınılmaz ya da aşılmaz hale getiren neden, bu dönemin özelliklerinden kaynaklanır. Gençlik "biyolojik, psikolojik ve toplumsal yönlerden bir gelişme ve olgunlaşma çağı" olarak tanımlanır. Bu çağ, çocukluk ile yetişkinlik arasında bir geçiş dönemidir. Ancak bu, oldukça zorlu bir geçiştir. Bir fırtına, baskı ve kargaşalık içinde yaşanan bu dönemde, hızlı fiziksel ve fizyolojik değişmeler, büyüme olguları ve cinsel değişimlerin ergenin kişiliğindeki psikolojik yankıları, yetişkinlerden alınan çelişkili mesajlar bu dönemi sorunsal hale getirir. Gencin bu dönemde kişiliğini yeniden kurması ve kendi benliğini bulması gereklidir. Bunu gerçekleştirmek için ana-babanın duygu, düşünce ve davranışlarına karşı çıkar. Kendini kabul ettirmek ve kendi kendini yöneltmek ister(Spenle 1980)].

Bu dönem bir bakıma bir karşı gelme-başkaldırı dönleimidir. Anne--babaya benzememek, onların istediği gibi olmamak başkaldırının somut hedefini oluşturur.

(4) Gençlerdeki başkaldırma eğilimi doğal ve evrensel bir eğilim ise de varacağı boyutları anne-babanın tutumu ve toplumsal koşullar belirler. Anne-baba genellikle gençlerdeki değişimlerin kabul etmek istemezler. Bunun nedeni onları kızdıran değişimlerin kendisi değil, anlamıdır. Çünkü gencin her değişimi özgürlüğüne doğru bir adımdır, ana-babasının iradesine bağlı kalmadan kendi yaşam biçimini seçebileceğinin kanıtıdır. Böylece ana-baba, çocukları tarafından yavaş yavaş terkedildiklerini hissederler.. Bu duruma gösterdikleri tepki çatışmanın en önemli kaynaklarından birini oluşturur (Origlia ve Oullan 1972).

Özellikle ülkemizde, toplumsal koşullara bağlı olarak, çocuk, anne-baba için geleceğe ilişkin bir güvence olarak görülmektedir. Çocuğun değeri, ekonomik ve sosyal güvence olma niteliğine dayanır. Ana-baba çocuklarının, yaşlılık dönemlerinde kendilerine bakma umut ve beklentisini taşır (Kağıtçıbaşı 1978-1980; Hoffman 1987).

İşte gencin bağımsızlaşma girişimleri, yeniliklere açık olması ve farklı değerleri benimsemesi, anne-babanın geleceğe güvenceleri açısından bir tehdit unsuru olarak algılandığı için tepki gösterilmektedir. Bu algılama geçerli ya da geçersiz olabilir ancak açık olan şudur ki, genç giderek bağımsızlaşmakta kendi özgür dünyasını kurmaktadır ve anne-baba bu dünyada kendilerine bir yer olmayacağından korkmaktadır. Bu nedenle, gencin, kendi istekleri doğrultusunda, kendi değerleriyle ve kendi beklentileriyle yaşamasını isterler. Yani bu tutumda, bilinçli ya da bilinçsizce "senin iyiliğin için" savunması altında yatan "bizim iyiliğimiz ve güvencemiz içine" kaygısı egemendir.

Çözüm Yaklaşımı

Nedenleri incelemek, bir bakıma, çatışmayı yok etmek olanaklı mıdır? sorusuna kolayca "EVET" denemeyeceğini de ortaya koymaktadır. Belki bu soru hiç değilse bir uzlaşma umudu içinde şöyle sorulabilir: "Gençlerle yetişkinler birarada, barış ve karşılıklı saygı içinde yaşayabilirler mi?" Bu ancak belirli koşullarda olasıdır.

Yetişkinlerin gençlere göstereceği ilgi, sevgi ve anlayışlı bir yaklaşımla kuşaklar arası çatışma yumuşatılıp, gençlerle barış içinde yaşanabilir. Bunun için de, yetişkinler, gençlerin duygu, düşünce, tutum ve davranışlarını bu çağın özellikleri içinde değerlendirebilmeli; gençlerin bu dönemi sağlıklı aşmalarına yardım etmelidirler (Köknel 1981). Öncelikle her iki taraf uzlaşmayı engelleyen ön yargılı tutumlardan ve savunuculuğa neden olan eleştirel bakıştan vazgeçmeye çalışmalıdır.

Çözüm için bir diğer yaklaşım da "yaşamboyu eğitim" yöntemini uygulamaktır. Yetişkinler, yeni gelişmeleri öğrenip toplumsal değişime ayak uydurabildiği ölçüde çatışma azalabilir. Böylece, kendi gençlik dönemlerinin değerlerini sürdürme yerine bugünkü gelişmelerin getirdiği değerleri benimsemeleri mümkün olabilir. Sürekli yenilenen bilgi beceri ve düşünce yapısı ile "eskimeyen" "genç kalan" bir yetişkin kuşağının gençlerle anlaşabilmesi güç olmayacaktır.

Ayrıca yetişkin eğitimi, gençlik döneminin özellikleri ile bu dönemin sağlıklı aşılması için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmayı da amaçlamalıdır. Çünkü kabul etmek istemese de her genç, bu dönemde yetişkin yardımına gereksinime duyar. Anne baba gence bu yardımı duyurmadan, incelikle ve doğru olarak yapmalıdır. Onları kendilerine ait bir parça olarak saklamak yerine bağımsız bir varlık olarak gelişmelerini sağlamaya çalışmalıdır. Onun kendi kimliğini kanıtlamasına ve özerkliğini denemesine fırsat vermelidir (Ginott 1979).

Gençlerle uzlaşma, ancak karşılıklı hoşgörü ortamında çözüm yollarını denemekle sağlanabilir.

Sonuç

Bütün sorunsallığına karşın kuşaklar çatışması toplumsal değişmeye yol açan bir sosyal oluşumdur. Gençler, yetişkinlerin yaşayış biçimine, değer ve inançlarına, onların seçim ve kararlarına aynen bağlı kalıp sürdürseler çatışma olmaz. Ama değişme de olmaz. Gelişme olmaz, yenilik ve ilerleme olmaz...Herşey olduğu gibi sürer ki bu durum doğa yasalarına, evrim ilkelerine aykırıdır, olanaksızdır.

Gençlerde eskiye benzememek, varolandan farklı olmak dürtüsü, onları yenilikler peşinde koşmaya, değişikliklere doğru itmektedir. Böylece toplumsal yaşamda, düşünce sisteminde, bilim ve sanattaki sayısız yenilikler eski olan şeylere bir tepki sonucu ortaya çıkmıştır. Bu ise, genellikle kuşaklar çatışmasının ortaya koyduğu, ondan kaynaklanan olumlu bir sonuçtur.

KAYNAKLAR

- GINOTT,G.Haim **Siz ve Gençler** 1979 Çev:Ç. Şengöz-N. İskit İstanbul:Redhouse Yayınevi
- HOFFMAN,W.Loıs "The Value of Children to parents an Childrearing Patterns."**Growth and Progress in Cross-Cultural Psychology**. Brewn:Swets North America Inc. 1978.
- KAGİTÇİBAŞI, Çiğdem "Çocuğun Değeri" **Psikoloji Dergisi**. Mart 1978,Sayı:1,s.2-4.
- "Türkiye'de Çocuğun Değeri, Gelişme Ortamı ve Alınması Gereken Önlemler". **Psikoloji Dergisi** Haziran 1980, Sayı:10, s.26-31. 1980.
- KÖKNEEL, Özcan **Ailede ve Toplumda Ruh Sağlığı** İstanbul:Hür Yayın A.Ş. 1981.
- OSKAY, Gültür "Değer Yargıları Yönünden Ana-Baba Ergen Çatışması" (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara:Hacettepe Üniversitesi 1981.
- ORIGLIA,D. ve H.OULLON "Toplumda, Okulda ve Ailede Ergen" (Çev:Bekir Onur) **Ergenlik Psikolojisi** (1985) Derleyen ve Yayınlayan:Bekir Onur Ankara: Hacettepe-Taş Kitapçılık, 1972.
- SPENLE, A.M. Rochebla ve **Ergenlik Psikyolojisi** (Çev: Bekir Onur) Ankara, Maya Matbaacılık, 1980.
- TEZCAN, Mahmut Kuşaklar Çatışması. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1981
- YÖRÜKOĞLU, Atalay **Gençlik Çağı**. Ankara:Tisa Matbaası. 1985.